

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

632

Vragen van de leden **Piri, Hirsch** en **Nordkamp** (allen GroenLinks-PvdA) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp en de Staatssecretaris van Defensie over *de handhaving van de internationale rechtsorde ten aanzien van Israël* (ingezonden 19 september 2024).

Antwoord van Minister **Veldkamp** (Buitenlandse Zaken), mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp en de Staatssecretaris van Defensie (ontvangen 22 november 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2024–2025, nr. 252.

Vraag 1

Kunt u een lijst opstellen van exportvergunningen uitgegeven in 2024 voor de levering van militaire en dual-use goederen aan Israël en voor iedere vergunning aangeven waar de goederen toe dienen?

Antwoord 1

Sinds 7 oktober 2023 zijn er twee vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen met eindbestemming Israël toegewezen. Dat ging om onderdelen voor het Iron Dome-luchtafweersysteem en om schokdempers voor containers op marineschepen. Uw Kamer werd hierover op 29 februari 2024 geïnformeerd (Kamerstuk 22 054, nr. 416).

Daarnaast zijn vergunningen afgegeven voor de tijdelijke uitvoer naar, of doorvoer via, Israël voor productie- of onderhoudsdoeleinden. Deze goederen kwamen na een productie- en of onderhoudshandeling in Israël terug naar Nederland of werden na deze handelingen naar een eindgebruiker in een derde land uitgevoerd. In geen van deze gevallen is sprake van eindgebruik door de Israëlische krijgsmacht.

In 2024 zijn er 28 exportvergunningen voor dual-use goederen uitgegeven aan Israël. Hieronder vindt u een overzicht van het opgegeven eindgebruik.

Informatiebeveiliging **x2**

Observatie in en rondom wildparken **x3**

Ontwikkeling van civiele (infrarood) camerasystemen **x4**

Waterzuivering

Drankindustrie **x2**

Test- en evaluatiedoeleinden

Opsporing en reddingsdoeleinden

Halfgeleiderindustrie **x10**

Vraag 2

Kunt u een lijst opstellen van militaire en dual-use goederen die Nederland in 2024 naar Israël heeft geëxporteerd onder exportvergunningen die vóór 2024 zijn afgegeven?

Antwoord 2

In 2024 zijn op aangiften ten uitvoer die bij de Nederlandse Douane zijn ingediend (peildatum 25 september 2024), de volgende militaire en dual-use goederen aangegeven onder exportvergunningen die vóór 2024 zijn afgegeven. Waar relevant is de goederencategorie voorzien van aanvullende duiding.

Militaire goederen:

- Delen voor F-35 gevechtsvliegtuigen;
- Platen, vormdelen en helmschalen van polyethyleen en technologie;
- Warmtebeeldcamera's;
- Delen, gereedschap en technologie voor F-16 gevechtsvliegtuigen;
- G550 Patrouillevliegtuig;
- Simulatiesysteem.

Dual-use goederen:

- Onderdelen voor lithografische apparatuur, programmatuur en technologie;
- Systemen, apparatuur en onderdelen voor cryptografische informatiebeveiliging;
- Veiligheidshoofddekseis van andere stoffen.

Voor de delen voor F-35 gevechtsvliegtuigen geldt dat deze zijn uitgevoerd vóór het arrest van het gerechtshof Den Haag van 12 februari 2024. Het kabinet heeft opvolging gegeven aan het arrest door (middels de aanpassing van de algemene vergunningen NL007 en NL009) de uit- en doorvoer van goederen binnen het kader van het F-35-programma met eindbestemming Israël niet langer toe te staan.

Voor de overige categorieën militaire goederen geldt dat het ging om de (tijdelijke) uitvoer naar, of doorvoer via, Israël voor ontwikkel-, productie- of onderhoudsdoeleinden. Deze goederen worden voor testen in Israël gebruikt, komen na een productie- en of onderhoudshandeling in Israël terug naar Nederland of worden na deze handelingen naar een eindgebruiker in een derde land uitgevoerd. In geen van deze gevallen is sprake van eindgebruik door de Israëlische krijgsmacht.

Bij de categorie «Systemen, apparatuur en onderdelen voor informatiebeveiliging» gaat het om netwerk routers, switches en firewalls en apparatuur en programmatuur die gebruikt wordt in interne data netwerken.

Met betrekking tot de exporten waarvoor geen aangifte ten uitvoer hoeft te worden gedaan (bijvoorbeeld voor intra-EU-verkeer) zijn de gegevens niet meegenomen in de beantwoording aangezien rapportages over deze exporten op een later moment door bedrijven kunnen worden aangeleverd.

Vraag 3

Kunt u een lijst opstellen van militaire goederen die Nederland in 2024 uit Israël heeft geïmporteerd en een lijst van nieuwe contracten voor de import van militair materieel die het kabinet in 2024 met Israëlische bedrijven heeft getekend of voornemens is te tekenen?

Antwoord 3

Voor Defensie staat voorop dat militairen, binnen wat financieel mogelijk is, het beste materieel tot hun beschikking hebben. Dit is belangrijk voor de doorontwikkeling en modernisering van de Nederlandse krijgsmacht. In sommige gevallen wordt het beste materieel dat tijdig beschikbaar is geleverd door Israëlische bedrijven.

Dit jaar zijn de volgende militaire goederen door Israëlische bedrijven geleverd.

- Antitankwapens;
- Counter-drone systemen;
- F-35 vliegerhelmen;
- Onderhoud voor diverse opleidings- en commandovoeringssystemen;
- Optische middelen voor marineschepen;
- PULS raketartillerie-systemen;
- Verschillende systemen, inclusief communicatiemiddelen, voor het VOSS (Verbeterd Operationeel Soldaat Systeem);
- Zelfbeschermingsapparatuur voor diverse vliegtuigen;
- Zelfbeschermingssysteem en optische middelen voor CV90 pantservoertuigen;

Defensie is dit jaar verplichtingen aangegaan, of is dit – voor zover nu bekend – voornemens te doen voor de volgende militaire goederen.

- Apparatuur op marineschepen voor elektronische oorlogvoering;
- Commandovoeringssystemen voor pantservoertuigen;
- Langeafstands luchtdoelraketten op marineschepen;
- Langeafstands precisie-munitie op marineschepen;
- Misleidingssystemen voor zelfverdediging fregatten;
- Zelfbeschermingsapparatuur voor C-390 transportvliegtuigen;
- Zelfbeschermingsapparatuur voor Medium Utility Helikopters.

Vraag 4

Is uitgesloten dat motoren van de F-35 die in Woensdrecht worden onderhouden in Israëlische gevechtstoestellen terecht kunnen komen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 4

De motoronderhoudsfaciliteit onderhoudt F-135-motormodules die worden aangeboden vanuit het internationale F-35-programma. In het F-35-programma geldt dat uitgebouwde onderdelen, ook motormodules, Amerikaans eigendom zijn zodra deze zijn aangeboden in de logistieke keten van het internationale programma. Op het moment dat een motormodule voor reparatie wordt uitgebouwd wordt deze vervangen door een andere motormodule uit de wereldwijde onderhoudspool. Voor motormodules geldt dus, net als voor andere onderdelen, dat zij niet aan een specifiek land toebehoren.

Naar aanleiding van het arrest van 12 februari 2024 van het Gerechtshof Den Haag heeft het kabinet de relevante algemene vergunningen voor de door- en uitvoer van militaire goederen aangepast. Door deze aanpassingen is uit- en doorvoer van F-35-onderdelen naar Israël niet langer toegestaan, dat geldt ook voor motoren.

Vraag 5

Bent u bekend met de open brief van Duitse journalisten aan Israël met de oproep journalisten toe te laten in Gaza en met de brief van Europese journalisten, waaronder de Nederlandse Vereniging van Journalisten, die vragen om opschorting van het Europese Unie (EU)-Israël Associatieakkoord vanwege o.a. het (opzettelijk) doden van journalisten en de zware inperkingen op de persvrijheid door Israël?^{1 2}

Antwoord 5

Ja.

Vraag 6

Hoe verhoudt het (opzettelijk) doden van journalisten en het weigeren van toegang tot Gaza aan journalisten zich tot uw inzet op democratische waarden, vrijheden en rechtsstatelijke normen?

¹ Deutsche Welle, 17 september 2024, «Open letter: Call for media access to Gaza» (<https://corporate.dw.com/en/open-letter-call-for-media-access-to-gaza/a-70229638>);

² European Federation of Journalists, 26 augustus 2024, «European journalists» organisations call on the EU to sanction Israel» (<https://europeanjournalists.org/blog/2024/08/26/european-journalists-organisations-call-on-the-eu-to-sanction-israel/>)

Antwoord 6

Het kabinet onderschrijft het belang van journalisten voor de toegang tot betrouwbare en onafhankelijke informatie, zeker in conflictsituaties waar journalisten de oren en ogen van de lokale en internationale gemeenschap zijn. Journalisten moeten hun werk vrij en veilig kunnen uitvoeren. Deze boodschap draagt het kabinet ook uit, zowel in bilateraal als multilateraal verband. Dit deed de Minister van Buitenlandse Zaken recent nog tijdens zijn reis aan Israël en de Palestijnse gebieden op 2 en 3 september jl. Daarnaast heeft Nederland tijdens de verklaring over journalisten in conflictsituaties in de mensenrechtenraad op 10 september jl. opgeroepen tot bescherming en toegang van journalisten tot de Gazastrook, en de noodzaak van onafhankelijk onderzoek naar de gedode journalisten. Daarnaast heeft Nederland in een verklaring op 17 oktober jl. in de derde commissie van de Verenigde Naties opgeroepen tot toegang en het waarborgen van de veiligheid van journalisten in de Gazastrook. Tevens heeft Nederland het belang onderstreept voor onafhankelijk onderzoek naar vermeende schendingen van de rechten van journalisten.

Vraag 7

Heeft u, de Minister van Buitenlandse Zaken, bij uw recente gesprek met de Israëlische Minister van Defensie Gallant, waarin u naar eigen zeggen heeft gesproken «over het beschermen van journalisten», ook geëist dat Israël aan journalisten toegang tot Gaza moet verlenen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

Ik heb het belang benadrukt van toegang van journalisten tot de Gazastrook en opgeroepen dat Israël dit moet verlenen.

Vraag 8

Welke consequenties verbindt u aan het kabinetsbeleid als de Israëlische autoriteiten journalisten toegang tot Gaza blijven weigeren?

Antwoord 8

Toegang voor journalisten tot de Gazastrook is belangrijk voor onafhankelijke verslaggeving van het conflict. Tevens heeft de Minister van Buitenlandse Zaken zorgen overgebracht over de 45 dagen sluiting van het Al Jazeera kantoor in Ramallah door Israël. Zie ook antwoord vraag 6.

Vraag 9

Bent u bekend met de berichtgeving dat Israël is gestopt met het verstrekken van visa aan hoofden en medewerkers van internationale ngo's?³

Antwoord 9

Ja.

Vraag 10

Hoe verhoudt deze visumstop zich tot de voorlopige voorzieningen van het Internationaal Gerechtshof die Israël verplichten om meer humanitaire hulp tot Gaza toe te laten?

Antwoord 10

Visumverlening voor internationale staf van hulporganisaties staat niet apart genoemd in de voorlopige maatregelen van het Internationaal Gerechtshof. Wel moet Israël volgens deze besluiten de toegang tot humanitaire hulp voor de noodlijdende burgerbevolking van de Gazastrook toestaan en faciliteren. Het kabinet maakt zich zorgen over het aanhoudende gebrek aan humanitaire toegang in brede zin en roept Israël op uitvoering te geven aan de voorlopige maatregelen van het Internationaal Gerechtshof.

---

³ Haaretz, 13 september 2024, «Israel Stopped Issuing Visas to International Aid Organizations, National Security Council Admits» (<https://www.haaretz.com/israel-news/2024-09-13/ty-article/.premium/israeli-government-stopped-issuing-visas-to-international-aid-organizations-nsc-admits/00000191-ebc8-d1c1-adbf-ffffa97de0000>)

Vraag 11

Bent u van mening dat door de visumstop minder humanitaire hulp aan Gaza en de Westelijke Jordaanoever kan worden verleend? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 12

Israël moet humanitaire organisaties voldoende in staat stellen om de noodlijdende bevolking in de Gazastrook en de Westelijke Jordaanoever van hulp te voorzien. De berichten over een visumstop zijn daarom zorgwekkend. Zo'n visumstop maakt de reeds complexe humanitaire hulpoperaties in de Palestijnse Gebieden nog lastiger. Nederland roept Israël op om het werk van hulporganisaties te faciliteren, inclusief middels verbetering van visumverlening.

Vraag 13

Bent u van mening dat Israël met deze visumstop de voorlopige voorzieningen schendt? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 13

Zie het antwoord op vraag 10.

Vraag 14

Welke consequenties voor de diplomatieke betrekkingen met Israël verbindt u aan de beperkingen die Israël oplegt aan internationale ngo's die humanitaire hulp verlenen in de Westelijke Jordaanoever en Gaza?

Antwoord 14

In de diplomatieke contacten met Israël laat Nederland geen twijfel bestaan over het feit dat alle partijen – waaronder Israël – te allen tijde gebonden zijn aan het internationaal recht. Nederland blijft expliciet oproepen om de voorlopige maatregelen van het Internationaal Gerechtshof na te leven. Onderdeel hiervan is dat humanitaire hulpverleners hun werk moeten kunnen doen.

Vraag 15

Kunt u deze vragen afzonderlijk van elkaar en voorafgaand aan het dertigledende debat over de gerechtelijke uitspraak over de uitvoer naar Israël van onderdelen voor F-35 beantwoorden?

Antwoord 15

Nee, voor een volledige en zorgvuldige beantwoording was afstemming met meerdere departementen en uitvoeringsorganisaties noodzakelijk en was het niet haalbaar de vragen voorafgaand aan voorgenoemd debat te beantwoorden.